

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

PILESTRÆDE 39

KØBMAGER KVARTER, KØBENHAVNS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	30.01.2017
Besigtiget af:	Birte Skov
Journalnummer:	2010-7.83.03/101-0001
Kommune:	Københavns kommune
Adresse:	Pilestræde 39
Betegnelse:	Pilestræde 39
Fredningsår:	1945, udv. 1992
Omfang:	<i>Forhuset og det dermed sammenbyggede sidehus (1784-86 af J. Boye Junge)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

I fredningsbeskrivelsen er der ikke taget stilling til lovligheden af bygningsarbejder foretaget i ejendommen. Beskrivelsen beror på besigtigelse af anden, fjerde og femte sal.

Pilestræde 39 består af et grundmuret forhus i fem fag og fem etager med mansardtag og muret frontkvist på tre fag med fladt, teglhængt, afvalmet tag. Sammenbygget med forhuset i et smigfag er et trefags sidehus i samme højde som forhuset og med teglhængt halvttag, der sammen med naboens sidehus danner et heltag. I tagfladen sidder en skorstenspipe. Mod gaden er en heltagskvist i mansarden på hver side af frontkvisten, og mod gården er i alt fire tilsvarende mansardkviste. Der er desuden enkelte tagvinduer mod gaden og gården. Sammen med Pilestræde 37 og Kronprinsensgade 11 danner bygningerne et gårdsrum, der er belagt med beton.

Facadens tre midterste fag er fremspringende i en risalit, der krones af frontkvisten. Over en sortmalet sokkel står underfacaden pudset og delvis sortmalet og delvis gråmalet. Over den hvidmalede profilerede kordongesims med tandsnit står facaden pudset og malet rosa undtagen den refendpudsede første sal på risalitten, der er malet mørk grå og afsluttes med en hvidmalet gesims. Mellem anden og tredje sal har risalitten et hvidmalet frisefelt. Hovedgesimsen er hvidmalet med tandsnit og fortsætter over risalitten som en glat frise. Frontkvisten afsluttes også med en gesims foroven, og mansarden har en profileret mansardgesims. I stueetagen er der butiksinretning med nyere glasdør og butiksvinduer opdelt i seks ruder. I resten af facaden sidder ældre og nyere korspostvinduer. Adgang til den gennemgående forstue sker i det søndre fag gennem en nyere, mørk grønmalet, tofløjet fyldingsdør med trerudet overvindue. Over døren er et pudset felt med husnummeret.

Gårdsiderne står pudset og gulkalket og afsluttes med en enkel gulkalket hovedgesims. Der er hvidmalede korspostvinduer med

torudede underrammer undtagen i smigfaget. I stueetagen findes også nyere utraditionelle vinduer. Der er indgang til bagtrappen bagest i gården ad en gråmalet nyere fyldingsdør med rude og til forstuegangen i forhuset ad en tofløjet nyere fyldingsdør.

Forstuegangens gulv er belagt med terrazzo med friser i flere farver. Der er pudsede vægge, lofter og underløb. Trappen, som fører helt til kvistetagen, er en halvsvingstrappe med linoleumsbelagte trin, enkle jernbalustre og udkehlet håndliste i mørkt lakeret træ. Alle døre ud til trapperummet er dannebrogdøre. Under trappen er et rum af brædder og med en ældre fyldingsdør. Bagtrappen er beliggende i et smalt fag, hvor sidehuset slår et knæk for at blive sammenbygget med sidehuset til Kronprinsensgade 11. Bagtrappen er enkel og traditionel med mørklakerede trin, enkle listebalustre og udkehlet håndliste.

Stueetagen har nyere overflader, og en jernsøjle erstatter en del af midterskillevæggen, som er fjernet. De øvrige etager i forhuset er generelt indrettet med forstue mod gården, to stuer på hver to fag og et etfags kammer mod gaden, og i sidehuset er en gang, et kammer, køkken og badeværelse. Der er nyere gulve, og rummene er enkelt indrettede med fodpaneler, pudsede vægge og lofter, til dels med gesimser, stukdekorationer og rosetter. Stuen i smigfaget er den fineste, på anden sal ses f.eks. høje fodpaneler, lysningspaneler og et dekoreret stukloft. Der er desuden bevaret to tofyldingsdøre med indstukne hængsler.

— BYGNINGSHISTORIE

Købmager Kvarter blev delvist skånet for de store bybrande i 1728 og 1795. Man kan således stadig finde rester af bebyggelse fra 1600-årene i kvarteret.

Pilestræde strækker sig fra Østergade til Landemærket, hvor den fortsætter som Suhmsgade. Gaden har navn efter Pilegården, som lå her og første gang omtales i et dokument fra 1419. I en beskrivelse fra 1780'erne lyder det, at "Gaden har fra fordum Tid faaet dette Navn af den store Mængde af Pile-Træer, som da har staaet paa eet Stæd ved Enden af den gamle St. Nicolai Kirkegaard". Pilestræde var således præget af ubebyggede grunde i slutningen af middelalderen, men i renæssancen tog udnyttelsen fart. I 1765 flyttede Berlingske Bogtrykkeri ind i Pilestræde, hvor mediehuset stadig holder til. Den nordlige ende af Pilestræde kaldtes indtil 1881 Springgade og blev i 1970-71 rettet ud for at gøre plads til udvidelsen af Gutenberghus.

Pilestræde 39 blev opført af Johan Peter Boye Junge (1735-1807), som havde gået i lære hos sin onkel Johan Boye Junge, der var hoftømrermester og ophavsmand til bl.a. spiret til Petri Kirken. Boye

Junge junior udarbejdede som tømrermester forslag til anlæg og bebyggelse af Kronprinsensgade. Han havde købt en stor gård i Købmagergade, der efter branden i 1728 var blevet genopbygget, men henlå i forfalden tilstand. Boye Junge rev gården ned og anlagde den nye Kronprinsensgade tværs hen over grunden, så den forbandt Købmagergade med Pilestræde. Selv tegnede han ejendommene på nr. 2, 4, 11 og 13, hvorefter han i 1784-86 opførte hele vestsiden af Pilestræde mellem Kronprinsensgade og Klareboderne. Strækningen fremstår derfor særledes helstøbt. De nye ejendomme blev indrettet med herskabslejligheder med sidehuse og forretninger i stueetagen. Med deres fem etager var de højere, end det var almindeligt på dette tidspunkt.

Det indre af nr. 39 præges i dag af en omfattende ombygning i 1901, hvor køkkenskorstenen i sidehuset blev fjernet, køkkentrappen flyttet, den nye hovedtrappe opført, og planløsningen blev ændret.

— KILDER

Bydelsatlas Indre By/Christianshavn, Skov- og Naturstyrelsen, 1996

Byens Huse, Danmarks arkitektur, Sys Hartmann og Villads Villadsen, København 1979

Dansk byggesæt omkring 1792 og 1942, Harald Langberg og Hans Erling Langkilde, Den almindelige Brandforsikring, 1942

De københavnske boligtypers udvikling, Arkitekten, XXXVIII. 5. Kay Fisker, 1938

Historiske huse i det gamle København, Nationalmuseet, 1972

Klassicisme i København, Hanne Raabyemagle og Claus M. Smidt red., 1998

København, før og nu – og aldrig, bd. 4 Nord for Strøget, Allan Tønnesen, 1988

København fra bispetid til borgertid, Stadsingeniørens Direktorat, 1947

Københavns gamle bydel, Harald Langberg, Foreningen til gamle bygningers bevaring, 1948

Københavnske borgerhuse, H.H. Engqvist 1948

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Ejendommens miljømæssige værdi knytter sig til beliggenheden i Pilestræde, hvor hele rækken af Boye Junges forhuse giver et indtryk af, hvordan gaden har set ud omkring 1800. Bygningerne danner et sammenstøbt hele og fastholder den ældre gadestruktur, som den blev skabt i slutningen af 1700-tallet.

Den miljømæssige værdi knytter sig også til den traditionelle bebyggelsesstruktur med for-, side- og baghuse, der omslutter smalle gårdrum. Strukturen er karakteristisk for den tætte indre by, og bygningerne danner tilsammen et særdeles repræsentativt kulturmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for Pilestræde 39 knytter sig til ejendommen som et eksempel på den nedtonede klassicisme, der prægede de københavnske borgerhuse fra slutningen af 1700-tallet. Klassicismen som ideal vandt indpas i takt med borgerskabets stigende indflydelse og kom som stilart til at præge de bygninger, der blev opført i anden halvdel af 1700-tallet og første halvdel af 1800-tallet – og dermed København. Der knytter sig desuden kulturhistorisk værdi til ejendommenes højde, der på opførelsestidspunktet har været usædvanlig, og som er et udtryk for grundens høje udnyttelse og det stigende befolkningspres på byen inden for voldene.

Selv om det indre blev noget ombygget i 1901, er planløsningen stadig traditionel og har rødder tilbage til opførelsen. Hovedtrappen ligger mod gården, stuerne mod gaden og i smigfaget samt de sekundære rum i sidehuset. Den oprindelige plandisponering kan således stadig aflæses og har været karakteristisk for det københavnske byggeri på opførelsestidspunktet. Der ligger kulturhistorisk værdi i de oprindelige og ældre bygningsdele og – detaljer, herunder de to trapper, forstuens terrazzogulv, de høje fodpaneler, lysningspanelerne i smigfaget og de traditionelt udførte og ældre fyldingsdøre, til dels med indstukne hængsler. Hertil kommer de ældre vinduer mod gaden og gården.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig i det ydre til facadens klassicistiske udtryk, der karakteriseres ved en enkel facadekomposition, en overordnet symmetri og et taktfast udtryk. De tre midterste fag, der er fremspringende i en risalit, krones af en frontkvist og er yderligere fremhævet ved refendfugning på første sal.

Kordongesimserne har dels en dekorativ og dels en kompositorisk funktion, idet de skaber en visuel balance i de høje facader. De glatte murflader over underetagen, enkle horisontale linjer og den regelmæssige og taktfaste placering af vinduerne bidrager til facadens overordnede rolige og værdige fremtræden. På bagsiden knytter den arkitektoniske værdi sig til gårdsidernes prunkløse udtryk, tætte vinduessætning samt den enkle farvesætning.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig navnlig til hovedtrapperummet og til de velproportionerede stuer i smigfaget med deres høje fodpaneler og dekorerede stuklofter.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig overordnet til den samlede ejendom som en repræsentant for et københavnsk byhus opført i sidste del af 1700-tallet, og som er traditionelt disponeret med forhus og sidehus.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til det grundmurede for- og sidehus i fem etager med teglhængt mansardtage med skorstenspipe. Hertil kommer den klassicistiske facade med midterrisalit og kvist, de horisontale bånd, kordon- og hovedgesimser samt de ældre vinduer med alle detaljer, både mod gaden og gården. Endvidere kommer kontrasten imellem den repræsentative facade og de prunkløse gårdsider samt generelt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til grundplanen med dens rødder i den oprindelige struktur med en gennemgående forstuegang og hovedtrappe i forhuset mod gården, stuer mod gaden, og i smigfaget, køkken og andre sekundære rum samt bagtrappe i sidehuset mod gården. De bærende fredningsværdier ligger også i de bevarede oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder de høje fodpaneler, pudsede vægge, lofter med gesimser og stukatur, de traditionelle fyldingsdøre, til dels med indstukne hængsler, samt de ældre vinduer med alle detaljer. Endvidere kommer forstuen med det ældre terrazzogulv, hoved- og bagtrappen samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.

